

Helsingborgs kulturparker

Vård- och utvecklingsplaner

8. Rosenträdgården

Pålsjö slottspark · Pilvångsplatsen · Margaretaplatsen
Kopparmölleparken · Vikingsbergsparken · Öresundsparken
Slottshagen · Rosenträdgården · Fyrkanten · Musikparken
Stadsparken · Furutorpsplatsen · Hans Lars lycka

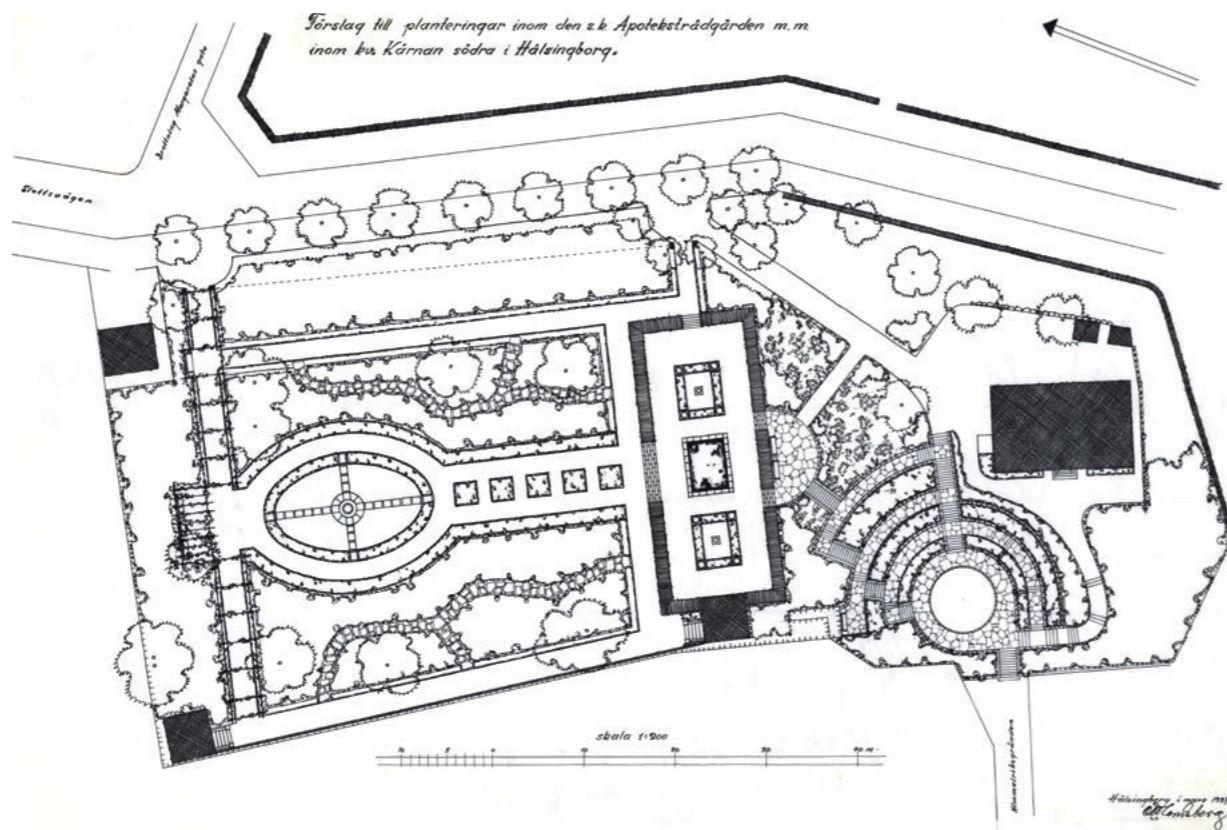

Rosenträdgården

Rosenträdgården – som anlades i slutet av 1930-talet – ligger vid landborgens kant och bjuder på en fantastisk utsikt över staden och sundet. Det är en liten symmetriskt anlagd blomsterträdgård, där både medeltida klosterträdgårdar och barockens trädgårdar har inspirerat över tid. Parkens prydnadskaraktär och läge gör den till ett populärt besöksmål för både turister och stadens invånare.

Vykort från 1940-talet som visar Rosenträdgårdens södra del. I den nedsänkta terrassen finns bassängen och bakom grenverket skymtar en av paviljongerna. *Pressbyrån, Helsingborgs museum.*

Förslag till planteringar inom den så kallade Apoteksträdgården med mera, upprättat av Oskar H Landsberg 1937. Parken formgavs i stram symmetri med anspelning på medeltidens klosterträdgårdar. I området utmed Himmelriksgränden, hade Landsberg tänkt sig en påkostad terrassanläggning likt en amfiteater, men den blev aldrig verklighet. Ritning: Helsingborgs stadsarkiv.

Historik

Rosenträdgården anlades under åren 1938–1939 men platsen har en lång och variationsrik historia tack vare det centrala läget och närheten till Kärnan. Mellan åren 1269 och 1536 tillhörde området ett dominikanerkloster som låg där parkeringen ligger i dag. Kartor från 1600-talet vittnar om att platsen under skånska kriget upptogs av ett av kastelletts yttre försvarsverk. Under 1800-talet användes området av Apoteket Kärnan och kallades Apoteksträdgården, ett namn som hängde kvar långt efter att platsen fått nya funktioner. I början av 1900-talet disponerades en liten del av trädgården av Nicolaiskolans biologilektor dit han tog sina elever och höll utomhuslektioner.

År 1912 köptes området in av staden och parkförvaltningen kom att ta över platsen för att använda den som plantskola. En uppmättningsritning från tiden före parkens anläggning visar att trädgården var omgärdad av ett plank, att den innehöll en brunn och var planterad med fruktträd.

År 1937 tog stadsträdgårdsmästare Oskar H Landsberg fram det ritningsförslag som till stor del skulle förverkligas. Året efter slutade Landsberg och tjänsten, liksom arbetet med parken, övertogs av Victor Anjou. Parken stod färdig 1939 och fick formen av en småskalig stilträdgård med symmetrisk uppbyggnad och hög prydnads-karaktär. Planteringarna dominerades av en stor mängd rosor blandade i stora ytor.

Parkens södra del terrasserades med trappor och försågs med en bassäng omgiven av formklippt idegran. Utmed den norra sidan uppfördes en pergola efter Anjous ritningar och i de västra hörnen restes två paviljonger, ritade av arkitekten Arnold Salomon-Sörensen. Samma arkitekt ritade även en toalettbyggnad som uppfördes 1923 i det nordöstra hörnet.

Under 1950-talets slut gjordes planteringarna om efter ritningar av landskapsarkitekten Sven-Ingvar Andersson. Rosornas antal minskades och de separerades i mindre ytor, väl avgränsade av låga

Rosenträdgården uppvisar en stram gestaltning med anspelning på medeltidens klosterträdgårdar. Buxbomskantade gräskvarter omges av grusade gångar som dels omger parken, dels är korslagda. Träden i kvarteren består främst av prydnadsaplar.

buxboms- och ligusterhäckar. Nya planteringar av magnolia, prydnadsapel och murgröna tillkom.

De ökade skötselkostnaderna ledde i slutet av 1990-talet till att merparten av rosorna ersattes med gräsytor och sommarblommor.

År 2023 genomfördes den senaste upprustningen, då 1950-talets häckar avlägsnades och stora delar av planteringarna förnyades. Belysningen och parksofforna byttes ut, nya grusgångar lades till och parken fick två nya ingångar från öster.

En idegranshäck planterades som avgränsning mot parkeringen, och längs samma sida ersattes hästkastanjerna av en trädrad med poppelmagnolia samt en större perennplantering.

Toaletten renoverades och öppnades åter för allmänheten. Samtidigt sänktes muren runt toalettbyggnaden för att öka den upplevda tryggheten.

Elisabeth Möllerström.

Åt södra delen av Rosenträdgården sänker sig parken i en terrass präglad av idegransklot och en liten bassäng med springfontän. I den västra delen av terrassen står en av de två hörnpaviljongerna med utsikt över staden, Öresund och Själland.

Nulägesbeskrivning

Rosenträdgården har karaktären av en symmetriskt gestaltad prydansanläggning som stilmässigt anspelar på medeltidens klosterträdgårdar.

Entréer, murar och vägsystem

Parken nås via flera ingångar från öster och från Himmelriksgränden i söder. Den delas upp av grusade gångvägar i ett symmetriskt planmönster: dels korslagda gångvägar som möts i en oval, dels gångvägar som löper längs parkens yttre kanter. Gångarna kantas av grå kalksten från Öland, ett material som återkommer i trapporna som leder till den södra terrassen. Mot landborgsbranten i väster avgränsas parken av en mur i helsingborgstegel, och mot norr av ett svart järnstaket.

Växtlighet

Rosenträdgården präglas av formellt gestaltad, och till stor del sentida, växtlighet. Mittgången kantas av låga buxbomshäckar och i kvarterens gräsytor står spridda solitärer av prydnadsaplar, magnolior och buskrosor. En av buskrosorna

är unik. Rosen har fått namnet Kärnan efter fyndplatsen i Rosenträdgården, som ligger i närheten av det bevarade tornet Kärnan – en rest av det medeltida Helsingborgs slott. Den är en av de rosor som planterades 1938–1939 och som fortfarande finns kvar. Ovalen samt mittgångens rektangulära rabatter omges även de av buxbomshäckar och är fyllda av sommarblommor och vårlökar. Längs parkens östra sida löper en perennrabatt och utmed vägen kantar poppelmagnolia, rosor och en idegranshäck. Mot norr står flera äldre idegranar, varav två sedan 1990-talet formklippas till höns. Några av individerna motsvarar troligen de som finns markerade i en uppmätning från tiden före det att parken anlades. Den södra terrassen omges av idegranshäckar och bassängen flankeras av två gräsytor med halvklot av idegran.

Byggnadsverk, konstverk med mera

I parkens hörn mot landborgsbranten står två paviljonger. De består av fyra hörnpelare murade av kalkstensblock som bär upp ett flackt tälttak

Daniel Hofling.

Toalettbyggnaden från 1923 är en av parkens hörnplacerade byggnader. Till vänster i bild syns pergolan med pelare av helsingborgstegel.

täckt med kopparplåt. Mellan paviljongerna löper den ovan nämnda muren av helsingborgstegel. I parkens nordöstra hörn finns även en toalettbyggnad, uppförd i rött tegel med grönmålat korsvirke och tegeltak.

Mellan toalettbyggnaden och den norra paviljongen löper en pergola med pelare av helsingborgstegel och takkonstruktion av trä, delvis inklädd av klätterros och klematis.

Mitt på den södra terrassen ligger en rektangulär bassäng med springfontän, kanter av grå kalksten och öar av näckrosor.

Utrustning

Sedan 2023 års renovering har parken en ny uppsättning av parksoffor och belysning, anpassade efter platsens äldre karaktär. I mittgången placerades samtidigt kalkstensbänkar, inspirerade av en ritning från 1939. På den södra terrassen finns även ett par av parkens ursprungliga soffor av 1930-talsmodell från Näfveqvarn.

Kulturhistorisk värdering

Trots ändringar i parkens innehåll är Rosenträdgården i det övergripande välbevarad och uppvisar en planform med strukturer som inte ändrats nämnvärt sedan anläggningstiden. Den påtagliga symmetrin, prydnadskaraktären och de bevarade byggnadsverken är av stor betydelse för läsbarheten av parkens ursprungliga gestaltning. De bevarade delarna vittnar om det tidiga 1900-talets stora ambitioner i trädgårdskonsten vilka i de småskaliga anläggningarna ofta uttrycktes i hög kvalitet och påkostade material. Grå kalksten, helsingborgstegel och idegran är material som än i dag är genomgående i parken.

Stilmässigt är Rosenträdgården ovanlig för sin tid. Gestaltningen har tydligt influerats av att platsen låg i anslutning till klostret under medeltiden, vilket stärker förståelsen för områdets äldre historia. Karaktären av klosterträdgård synliggörs särskilt i den centrala ovalen, det formella gångsystemet och byggnaderna belägna i hörnen, men även i pergolan som för tankarna till klostrens korsgångar.

Särskilt värdefulla delar / egenskaper

- Karaktären av småskalig prydnadsträdgård med anspelning på medeltidens klosterträdgårdar.
- Den formella och symmetriska uppbyggnaden.
- Den grå kalkstenen som ett frekvent använt material.
- Ovalen och den dominerande mittaxeln med rektangulära planteringsytor (1).
- Utsikten mot väster (2).
- Idegranarna i norr (3).
- Pergolan med klättrväxter (4).
- Paviljongerna, tegelmuren och toalettbyggnaden (5).
- Den södra terrassen i form och material, med bassäng, parksoffor och kalkstenstrappor samt häckar och halvklot av idegran (6).
- Den unika rosen (7).

Mål

Målsättningen är att bevara och utveckla Rosenträdgårdens övergripande karaktär som småskalig prydnadsträdgård, med anspelning på medeltidens klosterträdgårdar. En långsiktig målsättning bör vara att parkens växtlighet, likt i dess ursprung, får ett större inslag av olika sorters rosor. Målet är också att bevara de kulturhistoriska värdena samtidigt som anläggningen sköts i syfte att fungera som en offentlig park med högt besöksvärde.

Vård och utveckling

Generellt bör drift- och underhållsinsatser hålla en hög nivå, då platsen hyser stora värden och är ett populärt besöksmål. Rosenträdgårdens småskaliga och formella prydnadskaraktär medför att brister och skador snabbt kan ge ett ovärdat intryck. Därför bör underhållsinsatserna ske med täta intervaller och med intensitet som bevarar de värdefulla delarna, i såväl struktur som material. Bassängen, paviljongerna och pergolan är av särskilt värde och kräver särskild tillsyn.

Utrustning i parken

Vi strävar efter enhetlighet i Rosenträdgården och därför ska framförallt den här typen av utrustning användas:

Möbler

Parksoffa Ramlösa från Kulturbelysning.
Trä: Oljad mahogny alt. grön RAL 6009.
Stativ: Svart RAL 9005.
Bord: Lessebo bord från Byarums bruk, som anpassas efter soffornas utförande.

Belysning

Armatyr Verda från Fagerhult på avtrappad stolpe.
Färg: Svart RAL 9005, glans 50.

Skräpkorgar

Byarum från Byarums bruk.
Färg: Svart.
Övrigt: Helsingborgs stadsvapen i relief samt fågelskydd.

HH2000 i plåt, från Jansson & Partner.
Färg: Svart RAL 9005.
Övrigt: Helsingborgs stadsvapen i vitt samt fågelskydd om möjligt.

Rosenträdgården

Läge

Rosenträdgården är belägen på landborgen i stadskärnans östra delar, inom fastigheten Gamla Staden 8:1 och 8:30.

Lagskydd och ställningstaganden

Riksintressen: Hela parken ingår i riksintresset Helsingborg [M15] för kulturmiljövården.

Detaljplan: Parken utgör kulturresevat med skyddsbestämmelsen Q enligt Detaljplan för del av Gamla Staden 8:1 med mera (Slottshagen) (1283K-14562).

Helsingborgs stadskärna - bevarandeprogram (2002): Parken är utpekad som särskilt värdefull stadsmiljö. Paviljongerna, toaletten och muren mot öster är klassificerade som särskilt värdefull bebyggelse.

Fornlämning: Hela parken ligger inom fornlämning L1988:2436, Stadslager.

Kulturmiljöprogram för Skåne: Parken ingår i den särskilt värdefulla kulturmiljön Helsingborg.

Helsingborgs
kulturparker

Vård- och utvecklingsplaner

